

Posudek na diplomovou práci Evy Svobodové „Specifika využití latinskoamerické flóry z hlediska doby a prostoru“

Předložená diplomová práce má 153 stran rukopisu, jehož součástí je 21 obrázků a 9 map. Seznam literárních a internetových zdrojů informací čítá 147 titulů.

V široce vymezeném cíli práce se mimo jiné píše o (cit.): ..“shromáždění poznatků na pomezí přírodních a sociálních věd...“, dále chce autorka seznámit s obecnými přírodními zákonitostmi, ovlivňujícími životní podmínky a růst rostlin. Dalším cílem je přiblížení využívání rostlin nativními kulturami, analýza jejich rozšíření do světa, dále podání základních botanických charakteristik vybraných užitkových plodin a navíc ještě přiblížení činnosti badatelů českého původu ve zkoumaném regionu. Takto vymezený cíl práce pokládám za těžko splnitelný. Tomu odpovídá podle mého názoru i výsledek, který se skutečně jeví jako nashromáždění různorodých poznatků na pomezí přírodních a sociálních věd bez vzájemného sepětí a souhrnného uspořádání.

Za zcela zbytečné pokládám zařazení kapitoly 2., která na 20 stranách pojednává o podmínkách přírodního prostředí ve vztahu k vegetaci. Jedná se o materiál s povahou učebního textu. Citované zdroje jsou převážně vysokoškolské učebnice fyto geografie (Hendrych) nebo fyzické geografie (Farský). Daleko vhodnější by bylo, kdyby autorka na několika stranách zdůraznila specifika přírodních podmínek Latinské Ameriky ve vazbě na vegetaci, např. charakterizovala vegetační formace v rovinných oblastech, ovlivněné zejména klimatickou horizontální zonálností a vedle toho podrobněji charakterizovala výškovou stupňovitost podnebí a vegetace v různých geografických pásích L.A. Tu ostatně na území Venezuely a Peru poznal a podrobně popsal již Alexander von Humboldt.

Podobně jako u předchozí kapitoly považuji za zbytečnou i následnou geologickou a geomorfologickou charakteristiku Latinské Ameriky. V názvu je dokonce uveden Latinskoamerický kontinent, ale ten geograficky neexistuje!! Autorka zde opět přebírá z učebního textu, tentokrát pro studenty učitelství zeměpisu pro základní školy (Mičková) resp. učební text z UP Olomouc. Pominu-li skutečnost, že ani tato kapitola nemusela být do práce zařazena, uvádím k ní následující připomínky:

- Literární zdroje jsou nevhodné.
- Charakteristiky přírodních poměrů jsou nedostatečné, informace jen zmiňují určité geografické objekty a často mají povahu novinářských či populárních sdělení.
- V textu jsem našel vícero názvoslovných i faktických chyb, což může být způsobeno i nevhodným literárním zdrojem.

Proč autorka nepoužila odbornou literaturu zahraniční nebo jiné důvěryhodné domácí zdroje ?

Za zdařilou pokládám kap. 4 pojednávající o dějinách zemědělství. Autorka alespoň stručně porovnal zemědělství v Latinské Americe se vznikem a vývojem zemědělství ve světě. Z předkoloniálního období zmiňuje hlavní rysy zemědělství u Mayů, Inků a Aztéků a všímá si rovněž indiánů pralesních oblastí a savan. Zajímavé je rovněž pojednání o vztahu rostlin a náboženství. V další části pak zmiňuje hlavní rysy zemědělství koloniálního období, období po vzniku národních států včetně charakteristiky současných zemědělských systémů v Latinské Americe.

V 5. kapitole se autorka na 20 stranách textu zabývá vybranými kulturními rostlinami latinskoamerického původu. Celkem zvolila 12 kulturních plodin, které botanicky popisuje a uvádí příklady jejich využití a geografického rozšíření ve světě. Mapky převzaté z *Crop protection compendium* dokumentují však rozšíření rostlin velmi schématicky. Nelze si z nich učinit představu o velikosti osevních ploch či objemu sklizně.

Podle čeho se řídil výběr plodin? Považujete ty vybrané za nejvýznamnější?

Kapitola 6. je věnována významným badatelům a cestovatelům českého původu, kteří navštívili Latinskou Ameriku a věnovali se popisu nových druhů rostlin, studovali jejich rozšíření a možné využití. Vedle velkých jmen – Tadeáše Haenkeho, Benedikta Roezela či Alberta Vojtěcha Friče, která historie ocenila, se ve výčtu objevují i badatelé, kteří jsou sice dobře známi botanikům, historikům či historickým geografům, ale řada z nich nedosáhla všeobecného věhlasu a společenského uznání. Proto zpracování všech těchto autorů oceňuji. Právě zde bych však očekával poněkud podrobnější zpracování méně známých badatelů.

Výčet historických osobností je doplněn stručným přehledem současných českých odborníků, kteří se na území Latinské Ameriky od druhé poloviny 20. století zabývali vegetací, a to jak v rámci základního tak aplikovaného výzkumu. Výčet by zde mohl být i širší. Převažují v něm lesníci, pravděpodobně proto, že autorka hojně cituje práci Ericha Václava (2007).

Připomínky:

- s. 32, 33, 35, 40: nevhodné užití geografického názvu – „Karibik“. Pro geografické označení zmíněného regionu se používá - Karibská oblast.
 - s. 33: Buď se používá označení – vertikální zonálnost nebo výšková stupňovitost.
 - s. 34: chybná nadmořská výška u Pico Orizaba
 - s. 35: neobratná formulace - ...nepropouští vliv Tichého oceánu..., ...jejich západní pásmo..., Centrální Andy nelze označit jako Chilsko – Peruánské. Karibské Ady se ve světové literatuře nepoužívají. Celkově není členění And dobře zpracováno. Autorka použila zřejmě nevhodnou literaturu.
 - s. 37: ...pánev Venezuelská pánev ...
 - s. 38: ..po levé straně Orinoka... Potřeba užívat geografickou terminologii (západně od Orinoka).
 - s. 39: Gran Chaco...
Pokud se zde hovoří o fyzikogeografickém (vegetačním) celku (regionu), je třeba použít termín Pampa (2x). Název pampy se obecně užívá pro mimotropické savany.
 - s. 40: ..slunečnice...
 - s. 41: Na mapě č. 2 jsou použity barvy pro průměrné roční teploty v rozmezí + 35 až 40 °C, resp. nad 40 °C. To neodpovídá reálné situaci!
 - s. 43: správné označení odtokového režimu Orinoka je - tropický dešťový režim.
Řeka Casiquiare neodvádí vodu z Rio Negro do Orinoka!! Je tomu právě naopak!
Termín – vodnatý – se v hydrologii nepoužívá (správně – vodný)
 - s. 44: Udávaná šířka Amazonky v ústí zahrnuje i ostrov I. de Marajó. Max. šířka koryta na dolním toku je kolem 90 km.
Nelze skloňovat španělské geografické názvy – protékají Gran Chacem...
Nesrozumitelné vyjádření - ...se vyznačuje absencí odtokového povodí.
Pampas...
- Tvrzení o relativně málo zaledněných Andách je třeba upravit. Hielo Patagonico je nejrozsáhlejší zaledněnou plochou v horách Jižní polokoule.
- s. 46: Chybné označení mapy 4., místo – květenných říší – floristických oblastí.
 - s. 48: igapó, caatinga, campos
Nelze počestit zavedené portugalské geografické názvy.
 - s. 50: Latinské názvy vegetace psát proloženě (např. *Festuca*)
 - s. 69: různá velikost písma v názvu kap. 5, chybí doplnění čeledi u lilku bramboru

Závěr:

Eva Svobodová předložila diplomovou práci s velmi zajímavým tématem. Výsledná forma zpracování není však příliš zdařilá. V práci jsou zbytečně zařazeny kap. 2 a 3, které se týkají přírodních poměrů Latinské Ameriky, přičemž text značně povrchní, s častými nepřesnostmi a

je přebírán z méně důvěryhodných literárních zdrojů. Myslím, že autorka se vzhledem ke svému zaměření měla spíše soustředit na podstatu svého tématu a zpracovat ho v některých partiích do větší hloubky. V práci jsem našel poměrně velké množství formálních i faktických chyb. I přes uvedené výhrady si však myslím, že stanovené cíle byly převážně naplněny a práce přináší řadu zajímavých poznatků.

Z výše uvedených důvodů doporučuji práci k obhajobě a navrhuji hodnocení – dobře.

Praha, 20.9. 2010

Doc. RNDr. Bohumír Janský, CSc.
Přírodovědecká fakulta UK, Praha
opnent